

SAL I XEIXA

PUBLICACIO MENSUAL DEL TERME DE SANTANYI - ANY II - Núm. 20 - Febrer 86 - P.V.P. 100 Ptes.

MARIA SUAU, LA PADRINA DE SANTANYI

La madona Maria Suau de Ca'n Boira, ha arribat a centenària. La memòria col·lectiva santanyinera no recorda haver conegut cap persona que hagi arribat als cent anys.

Amb tota justícia el poble es va tirar en cos i ànima a l'homenatge que se li oferí.

**ANTONI VIDAL
I FERRANDO
I
LLORENÇ
PERELLO
I VIDAL,
GUANYADORS
EN ELS
PREMIS**

«CIUTAT DE PALMA»

Que és el Consell Insular

És un element fonamental de l'autonomia. El Govern, l'administració i la representació de Mallorca corresponen al Consell Insular de Mallorca.

Té la facultat d'assumir dins l'àmbit territorial aquelles competències que vagi rebent la Comunitat Autònoma.

Formen el Consell Insular de Mallorca, els trenta Diputats elegits per al Parlament a l'illa de Mallorca.

A més, actua com a Administració Local amb competències pròpies. Acompleix una ampla tasca assistencial a través dels centres propis que són: l'Hospital General, l'Hospital Psiquiàtric, la Llar de la Joventut, la Llar de la Infància, la Llar dels Ancians i el patronat Verge de la Salut.

Realitza accions en els camps següents: Ordenació de Biblioteques i arxius, tant pròpies com d'altres organismes.

Fomenta el coneixement i la difusió del folklore.

Impulsa el coneixement i l'ús, en tots els àmbits, de la nostra llengua.

Ajuda tot tipus de publicacions culturals.

Des del Teatre Principal, centre que depèn del Consell Insular de Mallorca, du a terme la seva política cultural.

Elabora anualment el Pla d'Esports amb l'objectiu de crear una infraestructura esportiva a tots els pobles.

Segueix una política que fomenta tant la pràctica com l'aprenentatge de l'esport.

Emet informes relatius a l'ordenació del territori i a l'urbanisme.

Elabora el Pla d'obres i serveis que permetrà dotar els pobles d'infraestructura bàsica.

Manté la xarxa viària pròpia.

Ha creat i manté en col·laboració amb els municipis, el servei d'extinció d'incendis.

Impulsa la indústria i el comerç.

Dóna suport a totes les activitats promocionals del turisme.

Realitza accions de millora de la ramaderia i de l'agricultura.

*Consell Insular
de Mallorca*

c/. Palau Reial, 1

SOLUCIONS ALS PASSATEMPS

Maria del Mar Pons i Bonet.

MOTS ENCREUATS.

Horizontals:

- 1.- Platja. Moll
- 2.- El. AO. Rac. L.
- 3.- Rama. Aeri. U.
- 4.- Sp. Somni. Em.
- 5.- Rirom. Ase. S.
- 6.- As. Solc. I.
- 7.- E.R. Alé.
- 8.- Sert. Uop. Or.
- 9.- Maragda. G.
- 10.- Sé. Orain. So.
- 11.- Usa. A. Savis.

Verticals:

- 1.- Perera. S. Su
- 2.- Llapis. Emes

3.- A.M.R. Era. A.

4.- Tassó. Tro.

5.- Jo. Oms. Ara.

6.- A. Am. Oruga.

7.- Renal. Odis.

8.- Marisc. Pana.

9.- Oci. E.A.V.

10.- L. E. Ilo. Si.

11.- Llums. Ergos.

SOPA DE LLETRES.

Cranc

Cranca

Pop

Gamba

Medussa

Corn

Llagosta

Estrella

Sípia

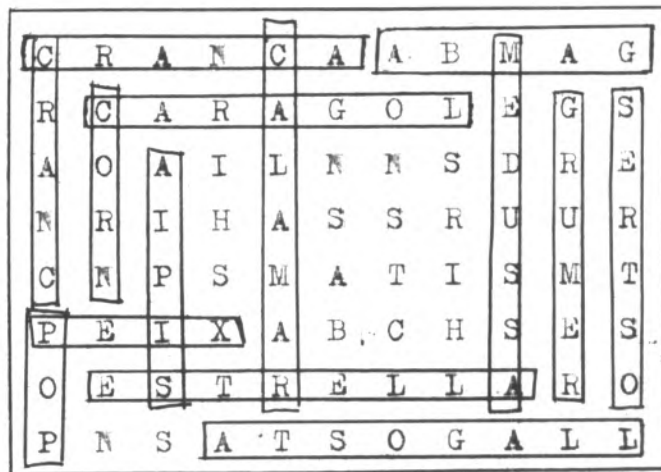
Ostres

Caragol

Calamar

Peix

Grumer

SAL I XEIXA

PUBLICACIO MENSUAL
DEL TERME DE
SANTANYI.

Dep. Legal PM-393-1984.

Consell de Redacció:

Cosme Aguiló Adrover
Miquel Barceló Vidal
Antoni Burguera Cabrer
Miquel Pons Bonet
Andreu Ponç Fullana
Marc Vallbona Adrover

Col·laboradors:

Blai Bonet Rigo
Maria del Mar Pons
Andreu Server Mas
Geroni Burguera Vidal
Baltasar Vidal Sbert
Bel Vidal Munar
Jordi Peix
Gregori Suau.

Fotògrafs:

Joan Pinya Amengual
Antoni Burguera Cabrer
Foto Bordoy.

Administrador:

Simó Escales Escales

Redacció, Administració i Publicitat:

(En espera d'una nova
adreça).

Correspondència:

Apartat núm. 30
Preu de la subscripció:
100 pts. el número.

Dels articles publicats en
aquesta revista sols en són
responsables els seus
autors.

Imprimeix:

Edicions Manacor S.A.
Ronda del Puerto, 60
Manacor.

COMUNICAT DE L'ASSOCIACIO ALS MITJANS DE COMUNICACIO

Les publicacions que
subscriuen el present mani-
fest, reunides al Santuari
de Cura amb ocasió del **Primer Congrés de la Premsa
Forana de Mallorca** en res-
posta i solidaritat amb els
moviments i campanyes de
normalització lingüística
que avui es duen a terme,
tant per part d'organismes
oficials com per iniciati-
ves d'entitats i particulars,
volem fer públiques les re-
solucions següents:

1.- Reconèixer i assu-
mir el fet que el parlar propi
de Mallorca constitueix
juntament amb el del Prin-
cipat de Catalunya i el del
País Valencià una sola
llengua, com ensenya la
ciència lingüística ac-
tual i ha proclamat l'Estatut
d'Autonomia de les
Illes Balears, i en conse-
qüència que la denomi-
nació de catalana li és apli-
cable i adequada, com ho
justifiquen el seu origen
històric i configuració ac-

tual, sense que això suposi
ignorar les peculiaritats
pròpies de tota illa i les de
cada poble en particular,
característiques que en
la mesura que responen a
una bona tradició idiomà-
tica mereixen esser culti-
vades i tengudes en comp-
te en l'ús de la llengua
cult o literària.

2on.- Dur a terme un
programa conseqüent de
recuperació lingüística, ade-
quat a les possibilitats de
cadascuna, encaminant a
aconseguir, en un futur com
més pròxim millor, l'ús de
la llengua catalana com a ve-
hicle normal i habitual d'ex-
pressió, entenent que la
llengua és un element clau
de la nostra cultura i per
tant essencial per a la nos-
tra plena realització com a
poble.

Santuari de Cura,
Tardor de 1985.

**FIRME EL
SEGUENT COMUNICAT:**

"Es Saig" d'Algaida.
"S'Encruia" de Deià.
"Sant Joan".
"Es pi gros" de Lloret.
"Felanitx".
"Manacor Comarcal".
"Bellpuig" d'Artà.
"Dijous" d'Inca.
"Lloseta".
"A tota plana".
"Sa Pobla".
"Ariany".
"Coanegra" de Santa Maria
"Apòstol y Civilizador" de
Petra.
"S'Arenal de Mallorca".
"Pòrtula" de Marratxí.
"Sa veu de Llucmajor".
"Algebeli" de Muro
"Santa Bàrbara" de Vila-
franca.
"Revista de Sineu".
"Flor de Card" de Sant Llo-
renç.
"Sal i Xeixa" de Santanyí.
"Sa Font" de Son Servera.
"Llucmajor de pinte en
ample".
"Llum d'oli" de Porreres.
"Revista de Campanet".
"Ca'n Picafort".
"Bona Pau" de Montuiri.

METEOLOGIA DEL MES DE GENER DEL 1986.

Dades obtingudes per Gregori Suau en Es Molí Petit.

Dies	Temp. mín.	Màxima	Litres ploguts
1	6	15	—
2	8	16	—
3	10,5	14	—
4	4	14,5	—
5	3	13	—
6	3	13,5	—
7	8	14	—
8	3	15,5	—
9	3,5	17,5	—
10	5,5	17,5	—
11	5	17,5	—
12	6	17,5	—
13	9	18	—
14	10	18	—
15	11	19	—
16	10	18	—
17	9	15	2,5
18	3	17,5	—
19	4	16	—
20	6,5	14,5	—
21	7	15	—
22	7	16	—
23	7	15	—
24	11,5	14	—
25	3,5	16	—
26	4,5	10,5	—
27	3	10	—
28	2	13	—
29	7	10	5
30	3	14	7,5
31	5	11	12,5

TOTAL litres 27,5

MEMORIES D'UN MAJORAL.

Un nou llibre ha vist la llum.

El passat dissabte dia 15 a les 8 del vespre, fou presentada a Calonge l'obra, fins ara inèdita, de Miquel Jaume Adrover Bennassar (1815-1896). La presentació fou feta per Jaume Serra Prev. qui al mateix temps és l'autor del pròleg i la transcripció.

Es tracta de l'edició d'un manuscrit propietat de la família de Can Brut de Calonge, on l'autor conta les seves vivències espirituals i les seves experiències com a majoral de S'Horta.

El llibre és molt interessant per la seva senzillesa i al mateix temps com estudi dels costums de la pagesia dins el s. XIX.

PARLAR BE, POC COSTA

Si vols perfeccionar el teu llenguatge, procura evitar els mots que no pertanyen a la nostra llengua, i que d'un temps ençà han araconat paraules pròpies del nostre patrimoni lingüístic.

NO DIGUIS

Grave .....greu
Aquest malalt està molt greu.
Acantilat .....penyalar

DIGUES

A Sa Bagasseta hi ha un penyalar molt alt.
Carajillo. .... rebentat
M'has fet un rebentat massa fort.

MOVIMENT DEMOGRAFIC (mes de Gener de 1986)

NAIXEMENTS:

-Víctor José Martín Dios; C/ Cala Gran s/n - Cala D'Or.
-Bàrbara Rosselló Tomàs; C/ Sol, 18 - Santanyí.
-Maria del Mar Rigo Manresa; C/ Porto Petro, s/n, A Blanca.
-José Luís Suárez Moreno; Avda. Tagomago, 7 - Cala d'Or.

DEFUNCIONS:

-Joan Bonet Bonet (De Ca'n Joan Simó) (3 gener86), 80 anys. C/ Jaume I, 9 - A. Blanca.
-Miquela Vidal Vidal (16 - gener-86), 86 - C/ Rafalet, 6 - Santanyí.
-Nicolau Alou Vicens (19 gener-86), 79 anys, C/ Cala Mondragó, 101 - Mondragó.
-Damià Rigo Vidal (de Ses Coves) (21 gener-86), 80 anys, C. Coves des Vicari, 2 - Santanyí.
-Miquel Vadell Grimalt (de Sa Bassa)(29 gener 86) 67 anys (C/ Can Vadell, 48 - Calonge.
-Bernat Juan Vidal (De la Costa) (30 gener 86), 64 anys, C/ Ramon y Cajal, 3 - Santanyí.

MATRIMONIS:

-James Peter De Caestecker/ Diana Maximilianne Bush.
Urba. Cala Esmeralda, 30 - Cala D'Or.

COMUNICAT.

El passat dia 22 de gener i en la visita de la unitat mòvil de la Germandat de donants de sang de Mallorca al poble de Calonge es realitzaren 44 donacions, incorporant 3 donants nous, fent així ja un total de 106 dins Calonge. Gràcies a la col.laboració en aquesta obra tan humanitària com és poder salvar vides humanes.

La Quaresma ja és aquí i s'és presentada amb l'habillament d'estiu. No hi ha dubte que es troba a nivell europeu.

MATADERO DE AVES

M. CABRER

C/. Estación, 44 -

ES LLOMBARDS

DE LA COSA POÈTICA

a càrrec de Bel Vidal.

Res no és mesquí forma part de **L'irradidor del port i les gavines** (1921) de Joan Salvat - Papasseit. En aquest llibre al costat dels poemes més estrictament avantguardistes en trobam uns altres que tracten de reproduir el món més pròxim i quotidià de l'autor, en els quals ens presenta la seva realitat, el barri de pescadors de la Barceloneta, amurada de sentimentalisme. Salvat-Papasseit hi combina la seva admiració pel món futur de la màquina amb els paisatges visuals i socials d'aquest barri. "S'estimen a les roques/ els irradiadors/ amb les gavines boges", escriu el poeta a la dedicatòria del llibre.

RES NO ES MESQUI.

Res no és mesquí
ni cap hora isarda,
ni és fosca la ventura de la nit.
I la rosada és clara
que el sol surt i s'ullprén
i té delit del bany:
que s'emmiralla el llit de tota cosa feta.

res no és mesquí,
i tot ric com el vi i la galta colrada.
I l'onada del mar sempre riu,
Primavera d'hivern - Primavera d'estiu.
I tot és Primavera:
i tota fulla verda eternament.

Res no és mesquí,
perquè els dies no passen;
i no arriba la mort ni si l'heu demanada.
I si l'heu demanada us dissimula un clot
perquè per tornar a néixer necessiteu morir.
I no som mai un plor
sinó un somriure fi
que es dispersa com grills de taronja

Res no és mesquí
perquè la cançó canta en cada bri de cosa.
-Avui demà ahir
s'esfullarà una rosa:
i a la verga més jove li vindrà llet al pit.

L'ART EN LA MATÈRIA

L'Art en la Matèria, s'acosta aquest mes a la medieval església del Roser. A una de les claus de volta, l'escut de la nostra vila: **L'AGNUS DEI**. L'Anyell de Déu, dret, tal com l'anomena el llibre de l'Apocalipsi: **AGNUS STANTEM**, ben clar.

Es la representació més antiga que d'aquest símbol té Santanyí; data del segle XIV, quan es construïren les voltes del Roser, que substituïren un possible embigat de fusta.

Mans anònimes, segurament santanyineres, l'esculpiren sobre pedra de Santanyí, simbiosi perfecta per representar una cosa tan nostra.

Són nombroses les representacions del Sant Anyell que es troben per tot arreu. A la nostra vila el topam a la Sala, a l'església nova, la Porta Murada, cementeri, Ca'n Verger, a l'escola graduada... A més, segells, ploms d'església, gravats, etc.

Potser en una altra ocasió parlarem d'alguns d'aquests escuts.

CINCCLAUS.

SAL I XEIXA

BREU ENTREVISTA AMB EN TIA FObIOL

Presentar En Tià Fobiol en dues paraules és un poc difícil. Si podem definir-lo en tres direm que En Tià és pacífic, nat al nostre país, però d'ascendència nord-americana i que pertany a la noble i aristòcrata estirp dels cavídids.

En Tià sol meditar els horabaixes als ulls de sol hivernenc, vora un corralet santanyiner. Avui hem anat a visitar-lo perquè ens era precis corroborar l'opinió d'un personatge com ell davant decisions que per altra banda nosaltres ja tenim clares.

Tià, bon dia, ! No et volem destorbar, però seria del nostre interès saber el que penses tu, com conill de rata que ets, del proper referendum del mes de març.

(En Tià pensa uns instants, reflexiona com ho fa sempre, i pegant un bot del seu confortable jaç ens contesta).

—Bé, miri, li puc dir que els conills, llebres, poputs, estornells, cames de

joc i esparvers, genetes i marts, moixos, estruços, coribús, rinoceronts i cangurs, bous almesquers i llops de l'Àrtic, amions i nyandús, soleres boscanes i guàtleres mareses, gavines corses i oblades, mulars i anfosos, raboes i vell, formigues i cucs de terra, arbores i tarongers, bous vermells i muls somerins, clavellers i estepes joanes, ullastres i alzinars, patateres i mongeteres, vinagrelles, roelles, camps de xeixa, monciots i mosques vironeres, també estan en favor de NEUTRALITAT, PAU i OTAN-NO. I et puc dir, que per ventura, des d'una òptica més evident que la dels raonaments humans.

L'evolució de les espècies condueix a un òptim de vida, sense els plantejaments d'utopies humanes per encaixar dins d'un nínxol ecològic de llibertat i realització com espècie.

Et puc dir que arribar a punts de plantejament de

neutralitats i desarmaments, potser signifiqui, o ens obligui a pensar, la fatal situació d'una espècie que ha arribat als límits de irrealització global com a espècie i als límits de l'absurd de la seva conducta de grup destinat a viure en aquesta Terra.

Cal pensar que aquesta espècie, quan arriba a aquests plantejaments, el que necessita és un nou món, més enllà, lluny d'aquí, allà on tot sia creat a imatge i semblança seva, un món de matèria inerta, allà on l'estupidesa sia el reflex de la seva imatge i fracàs en aquest planeta Terra, allà on ell prefereix veure'l convertit en un núvol radioactiu, abans de vèncer el seu orgull davant la immensitat de l'Univers, a qui fins i tot pareix voler conquerir i colonitzar, després d'haver fet d'aquí un lloc inhabitable i hostil, de cada dia més, a la seva natura humana.

L'ancestral serp traïdora, enroscada a l'arbre prohibit, ha fruitat amb els Reagans actuals, que a més de fer-ne de les seves, amb el seu cap quadrat, fins i tot s'atreveixen a pregonar als quatre vents que els greus problemes són ocasionats per l'anhidrid carbònic, després per les nits pels ullastres, gatovers, herbes oloroses i avets de les Blak-Hills.

Per acabar, i no m'empenyeu més, et diré que els desitjos dels conills de rata, són que almenys els Noés aliats de móns amics, s'emportin cap als seus jardins botànics llavors dels darrers cards i lliris d'arena primaveral de S'Arenal d'En Talaia...".

En Tià, de cop en sec ha quedat mut i pensatiu...

L'hem deixat que roegava un tronc de pastenagó ruat.

REFLEXIONS

SOBRE L'OTAN

Davant la propera consulta a tot l'estat, amb el referendum sobre la permanència o sortida de l'OTAN, consideram un deure fer unes breus reflexions.

La Pau, la cursa d'armaments, la permanència a l'OTAN, el desarmament, la neutralitat..., són problemes que cada dia preocupen més a un major nombre de persones que van ampliant la seva sensibilitat i la consciència davant els perills que corre la vida humana. Mai la pau i l'existència de la vida sobre la terra han estat tan amenaçats com en el nostre temps i mai s'havia estès tant com fins ara el pensament de l'absurd a la inutilitat de les guerres per la humanitat.

La Pau no es solament aquest equilibri de forces que ens volen fer veure,

sinó que té un sentit més ampli i més profund de benestar i de justícia. Per això en aquests moments tenim la gran responsabilitat de col·laborar en aquest significat més ampli de la Pau amb una opció a la neutralitat completa, el que implica la sortida de l'OTAN.

Perquè ens puguin ajudar a reflexionar sobre aquesta qüestió, del referèndum, es duran a terme una sèrie d'activitats: una conferència, una exposició i un silenci públic (on

hi podrà participar qui vulgui), la finalitat del qual és prendre consciència del deure que tots tenim, personalment, de fer el que està al nostre abast per aconseguir la Pau.

Tot això pot servir per una anàlisi més àmplia de les situacions que generen les guerres i els conflictes, i fer veure la fallàcia de presentar la seguretat fonamentada damunt la superioritat armamentística, quan, de fet, el perill prové del fet que si un s'integra dins un bloc (l'OTAN

en aquest cas) automàticament es col·loca enfront i en contra de l'altre; els fets contradiuen els desitjos de Pau; i a partir d'aquest moment es treballa per una Pau fictícia, falsa, ja que només la por a l'agressió i al desastre mantenen la situació, i no el diàleg i la tolerància.

CALENDARI:

Dies 1 i 2 de març, exposició de cartells antimilitaristes d'arreu d'Europa a la Casa de Cultura.

Dia 1 estarà oberta de

les 18 h. a les 21 h.

Dia 2 de les 11 h. a les 13 h. i a partir de les 19 h.

Dia 2 de Març conferència i possible projecció a càrrec de Pep Bernat d'"Assemblea per la Pau", sobre el tema de l'entrada d'Espanya a l'OTAN, a les 19,30 h, a la Casa de Cultura.

Dia 8 de Març es farà un silenci públic sota el lema "SILENCI PER LA PAU" de les 9 h. a les 21 h., on queda tothom convidat a participar-hi.

EL II CONGRES INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA

Som a les portes del segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que se celebrarà durant l'any 1986. Recordem que el primer es va fer fa vuitanta anys a Barcelona amb l'empenta del gran mallorquí Mn. Antoni Ma. Alcover. Al llarg del segle passat, el català s'havia refet una mica, amb la renaixença, de les sacsejades que havia rebut durant els tres segles de la decadència. Estava mancat, però, d'una estructura ortogràfica unificada, d'un diccionari normatiu, i d'un corpus lexical. Gràcies a aquell primer congrés, aquestes deficiències avui estan superades. Ho hem d'agrair a homes com Pompeu Fabra, Mn. Alcover, F. de B. Moll, etc. que han dedicat la vida a omplir aquests buits, fent que el català no presenti ara cap problema intern que dificulti la seva projecció de cara al futur.

Però hem d'esser conscients que el nostre idioma no viu en condicions de normalitat en tres dels quatre estats on es parla. Ni a Espanya, ni a França, ni a Itàlia, el català no ocupa el lloc de primera llengua, que és el lloc que per dret natural li correspon en el territori que li és propi. Sols a Andorra és, des de temps immemorial, l'idioma principal, gaudint, a tots els nivells, de la màxima protecció oficial.

Tots els sociolingüistes coincideixen en afirmar una cosa: o bé el català recupe-

ra la posició social que tenia abans de la decadència, o es veurà irremissiblement condemnat a la desaparició, en un espai temporal més o menys curt. Es poden proclamar tots els decrets de normalització lingüística que es vulguin, però sense la ferma i decidida voluntat, per part del poder, de fer-los efectius, no seran altra cosa sinó paper banyat. Que ho tinguin molt clar les nostres institucions polítiques i que no fiquin el cap davall l'ala: hi ha una clara voluntat creixent per part del poble d'aquesta illa, perquè el català sigui un instrument útil de comunicació, amb garanties per a sobreviure en condicions

normals. Com digué J. Ma. Llompart, correm el perill de convertir-lo en una llengua com el llatí, cada dia més estudiada, però menys usada.

Per a impulsar aquest procés de normalització s'ha organitzat aquest segon congrés. Especialistes de tot el món faran feina durant la seva celebració, que tindrà lloc a un centenar de poblacions de tot el domini lingüístic. La nostra revista s'hi adhereix amb entusiasme i amb ganes de fer país, en aquest racó del sud de l'illa que pot sentir l'orgull de tenir i d'usar encara una llengua que és un model de vigorositat, tot i que necessita esser estudiada i depurada.

C. Aguiló.

ANUNCIAU-VOS

A
SAL I
XEIXA

Miquel Llabrés

El 15 de gener de l'any 1930, al carrer d'Obrador, núm 1, Mañacor, neixia un nin, Miquel, el tercer fill de Miquel Llabrés i Antònia Grimalt i Fullana.

Avui, dia per dia, s'acompleixen cinquanta-sis anys, que no ha pogut celebrar Miquel Llabrés, perquè a les 8 del matí del 27 de març-primavera-nova de l'any 1983 deixà el viure-morir a Ciutat per començar un altre viure, on el seu nom i la seva obra aconseguirien un relleu definitiu. En total sumam cinquanta-tres anys de viure i sortejar el viure i trenta-cinc anys d'entregar-se a l'ofici de ser pintor, del qual hem de deduir les bestretes del temps de dolor que si bé les ganes eren de no interrompre la tasca-voluntat de pintar, les mans es regaven a sembrar de colors, de crear un nou paisatge sobre les teles blanquíssimes, mirall que li anidava la impotència humana de ser pintor, àdhuc de ser home.

Avui, 15 de gener de l'any 1986, aquí, a sa Llonja d'en Sàgrera, edifici-manera de ser Mallorca, s'ha obert el testament que en vida i durant trenta i alguns anys, de la seva mà i pinzell, ha escrit a cada racó de terra d'anomenar-se Mallorca, Madrid, París, Toledo, Burdeus, Girona, Menorca, Avila, Eivissa... la clara manifestació de la seva voluntat de pintor, que signa M. Llabrés a un cornaló de l'existència del llenç.

Ja coneixeu la presència de Bearn —com un homenatge a Llorenç Vilallonga— una altra dèria de Miquel i Alícia, feta realitat al moment d'obrir les portes per airejar-intensificar el nom del gran Antoni Gelabert, pintor. A Bearn es lligarien les "Monografies Bearn" que, per fat i fat, sols arribarien a la llum verda de prendre cos de llibre la de l'estimat mestre Xam. Mancà el do de la santa continuïtat d'orsiana, i no es pot culpar a la casa, i la col·lecció s'espantà. Per desig del propi Miquel Llabrés jo havia de re-

dactar la nova monografia i a tal fi, en vida i salut del pintor tenguérem llargues converses, profitoses converses, que juntament amb els retalls de premsa, catàlegs, crítiques i el que jo havia escrit sobre Miquel Llabrés integraven una documentació molt valuosa per escriure una monografia, quan sobre les "Monografies Bearn" ja hi plovia silenci. I fou el temps d'estar malalt, i fou un dia entre l'espera i l'esperança, i fou un dia entre l'optimisme i la desesperació que Miquel Llabrés va dir, com el que no diu res i diu molt, Tu has d'escriure la meua vida.

I es va fer silenci a la sala familiar. A l'Avinguda els ocells de foc cercaven aixopluc als espinosos cactus perquè havien podat els arbres que els hi donaven cobri-

d'ell romandria. Era el manament de l'amic a l'amic. L'encàrrec era difícil però la paraula estava empenyada. Jo escriuria la seva vida. La seva vida ja està enllestida i a punt de ser picada. Per escriure aquesta biografia, que sols jo podia escriure, disposava de la correspondència completa que jo havia rebuda des de tants d'indrets on Miquel Llabrés havia viatjat o anat a pintar. Vull que resti ben clar que vaig escriure la biografia de Miquel Llabrés, quan Miquel Llabrés era absent i era record, per portar a tema la seva comanda.

L'estructura d'aquesta diguem-ne primera biografia, de contingut més ample, sols en la part essencial es correspon amb la Presentació del llibre M. Llabrés, que sota el patrocini de la Caixa

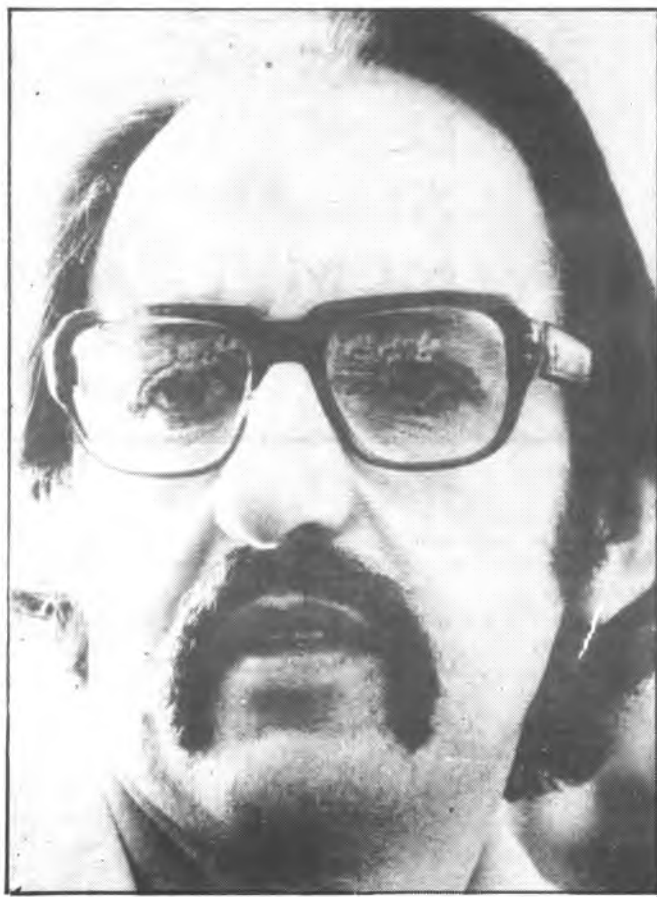
d'estudiant a Madrid i la continuada convivència i les constants exposicions de Miquel Llabrés-pintor motivaren que des del meu racó d'home de poble, primer, i d'home exiliat a Ciutat, després, m'acostàs, quan l'avinentsa ho demanava, al viure i al treballar-pintar de l'amic.

Unes mostres serviran de monjoia al camí petjat, en el camí que férem amb bona companyonia, en el camí que sí deixà.

El 1974 escrivia Miquel Llabrés. Ahir... l'antiga ciutat, traducció d'un text de 1963. "I tot, a l'obra d'En Miquel Llabrés, és gris i no gris de la confusió, sinó el gris clar, matisat, infinit. El gris, los grises de los azules de Goya y Miquel Llabrés, confessió de Llorenç Villaga. Els grisos cercats, treballats, velats, raspats... Nombrosos i nous grisos trobats al cel de París, al cel de Mallorca, al cel castellà, a les cases, als carrers, a les pedres, aquí i allà, a l'obra, a la personalíssima obra d'En Miquel Llabrés, a l'obra vital d'En Miquel Llabrés, ara col·locada sobre el cavallet, davant els ulls, en el silenci i tranquil·litat de l'estudi alt, on encara hi pugen els renous de l'Avinguda d'Alexandre Rosselló, punt d'arribada de les exclusives "dels pobles dels sud de l'illa i el rinc rinc de la bicicleta de la petita Toni que, com els quadres de son pare, té vida plena".

Després de molts d'anys de no exposar, individualment, a Ciutat, el 1978 exposa a la seva Bearn. Per a la Plaça dels Pintors jo escrivia.

"En Miquel Llabrés, com ho esperàvem, s'ha presentat amb una obra molt seva, molt treballada, molt pensada, sempre ascendent, sense concessions, sòbria, equilibrada i que resisteix l'anàlisi més rigorosa. A cada quadre d'En Llabrés hi ha molts de quadres superposats, que per si sols ja tenen una estructura i que conjuntament ens donen la

Miquel Llabrés acabava d'anomenar-me l'heure que havia de posar les fites netes de la pròpia existència. Era la darrera voluntat que manava ordenar i bastir el que

de Balears, "Sa Nostre" es presenta aquesta nit de calmes de gener i d'inauguració de l'exposició-antològica.

La nostra amistat feta vida des de l'any 1952

consistència definitiva, aquesta seguretat que es converteix en pintura-pintura”.

I com un resum del que havia estat la pintura de Miquel Llabrés vaig escriure *Es l'hora de l'hora de Miquel Llabrés* (Maig-83).

“Es l'hora de l'hora de trobar-nos amb l'amic, de trobar-nos amb el pintor, no dic retrobar-nos perquè encara que els dies corren molt de pressa, la primavera de l'amic, primavera indecisa i morada de garlandes, resta in mòbil, viu el record, durador, intocable com hi resta l'art de la seva pintura-pintura primarenca com un doll d'aigua, verda-d'Alfàbia, de gorg i de tamarell de Cala Bona i d'aigua-trista de pluja i d'aigua de Port a l'ombra, daurada de Cala Figuera, torrada de Castella, grisa de París i d'oliveres i d'Àvila, ocre de Girona i Toledo i casals urbans de l'antiga ciutat, encesa de guspires de pedra de la Seu i sa Llonja, negra de les barreres de Menorca i l'arboleda de Montmatre, blava de Selva i Andratx, blanca de figueres de tardor i façanes calcinades de foravila i les altres salabroses d'Eivissa...”

sa...”

I així podia anar aportant tex rere text a manera d'Antologia per a Miquel Llabrés, com a pòrtic de la presentació de la Presentació, amb majúscula.

No es podia repetir ni l'estructura ni el contingut del primer llibre encara inèdit, malgrat l'autor sia el mateix i el biografiat sia també Miquel Llabrés. En quant a la concepció són dos llibres completament diferents i sols s'identifiquen en aquells trets que determinen el pas d'una època a altra, de l'època verda a la grisa, de la grisa a l'ocre, de l'ocre a la daurada, amb possibles coincidències, dins l'obra total de Miquel Llabrés. La Presentació està dividida en cinc apartats, que corresponen als quatre moments pictòrics en què jo dividisc l'obra de Miquel Llabrés i al cinquè hi ha unes referències a la mort i a tot allò que s'ha fet després de mort.

La situació de l'indret geogràfic d'on partesc no és altre sinó Ca's Pintor, a sa Costa d'es Pins. Sota les arcades blanques-mediterrànies de Ca's Pintor, a sa Costa d'es Pins, amb l'envestida verda de les hores, els ullastres... I el pintor, el mateix Miquel Llabrés, en primera persona, va explicant els esdeveniments de la seva infantesa, l'adolescència mar-

cada per la necessitat de fer repòs, els primers contactes amb la pintura, la voluntària dependència de la pintura de Ramon Nadal, i a la vegada, la independència, el ser ell en cada una de les etapes marcades pel color, les exposicions, els viatges, la vida familiar, la malaltia definitiva...

Sí, la malaltia definitiva, l'acabament vital de l'home. Dins el llibre s'estableix un paral·lelisme entre Miquel Llabrés camí de la mort i el jardí de sa Costa d'es Pins quasi abandonat i en decadència.

La primavera ha estat llarga i seca, mancada de pluges i els arbres i les plantes volen aigua del cel... La rodella dels espargidors farà rejuvenir els verds capbaix...

S'escolta el silenci entre els arbres. La mar-mort sembla penedida del xalocot de la nit passada...

M'embolcalla tanta verdor i la solitud orfena de companyonia de l'amic, la contemplació llunyana de cada tela, l'enyor de la paraula...

Del coll de l'àmfora romana degota un fil d'aigua...

Miquel Pons
Sa Llonja, 15-I-1986

INFORMACIO LOCAL

El passat divendres, dia 7, amb l'assistència d'un nombrós públic interessat, va haver-hi a la Casa de Cultura, una reunió per parlar de la Constitució d'una Associació Local de la Tercera edat.

Era present el Sr. Miquel Fiol de l'Obra Social del Consell Insular el qual parlà de la importància que van adquirint cada dia més, aquests tipus d'associacions, encoratjant als presents a dur a terme aquest projecte. Foren designats uns membres, els quals seran encarregats d'estudiar la formació d'una Junta Gestora que elaborarà un projecte d'estatuts.

Ens diuen que a partir dels seixanta anys, poden formar part d'aquesta associació.

-El dilluns, organitzada per la Càmera Agrària Local va tenir lloc una conferència a càrrec de Francesc Blasco, cap de l'Extensió Agrària del sector, per explicar als agricultors, l'aplicació de l'I.V.A. a la pagesia. No hi ha hagut manera de saber si les coses quedaren clares o més embullades.

-El passat dissabte de carnaval, el Club d'Esplai havia organitzat la Rua. La pluja i el fred feren impossible aquesta manifestació popular pròpia dels darrers dies. Un altre any serà.

***

En el col·legi públic de Cala d'Or, el dia 6 de febrer, se celebrà un concurs de dibuix entre els nins, patrocinat per la caixa de Balears "Sa Nostra", sobre temes del carnaval que començava. Els guanyadors pogueren veure exposades les seves obres a l'oficina de "Sa Nostra" de Cala d'Or.

En el sorteig de la loteria dels Reis celebrat el passat dia 4 de gener, el nostre Administrador Simó Escalles Escalles i el nostre col·laborador Gregori Suau foren afortunats i guanyaren cada un d'ells vint-i-quatre mil pessetes.

***

Potser els nostres lectors ignoren que a Santanyí hi ha aficionats als toros. Doncs és així. Fa unes tres setmanes unes 250 persones varen torear una vedella a una plaça improvisada a la finca de Cas Canonge. Alguns dels aïrosos matadors sentiren de ben aprop els efectes de les cornades. La brava vedella anava a tota. Al final de la festa "nacional" l'animal fou sacrificat. El dia 15 el tastaren a un conegut restaurant.

RESTAURACIO D'ORGUES HISTORICS DE MALLORCA

La Comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca ha posat en marxa una campanya per ajudar a la restauració d'orgues històrics mallorquins, amb una inversió de set milions set-cents mil pessetes. En seran beneficiades vuit poblacions de l'illa, entre les quals Santanyí, que rebrà un milió per a l'orgue de Jordi Bosch.

Els restauradors, seleccionats per la Comissió d'Orgues Històrics, són: el Sr. Benquí, el Sr. Arriazalaga i el Sr. Grenzing, tots de gran prestigi professional.

***

El dissabte dia 1, una intensa calabruixada va deixar per poc temps els carrers de la vila una mica blancs. El gel es va acaramullar vora les façanes de les cases, cosa que

aprofitaren els nins per jugar.

***

Durant la matinada del dia 10, un renou inusitat va despertar els veïns de la plaça Major. L'antiga casa de Ca sa Mestressa Rigo (actualment Ca na Canonge) va enderrocar-se, ocupant part de la via pública. A migdia el carrer ja estava net, havent-se retirat totalment les pedres de l'espai públic i del trast.

***

V TROBADA DE BANDES DE MUSICA

Com cada any per aquestes dates, el Consell Insular de Mallorca patrocina una trobada de bandes de música de Mallorca, en un poble di-

ferent. Aquest any ha estat a Porreres.

Uns 850 músics formaven les 23 bandes que desfilaron. D'aquestes n'hi havia dues que participaven per primera vegada: la banda de l'Església Evangèlica de Palma i la banda de Calvià.

A les dotze va començar la desfílada pels carrers de Porreres, que estaven estibats de gent.

La banda de Santanyí, que va interpretar "Evocación", amb la juvenesa dels seus components, va ser una de les més aplaudides. Presidien l'acte nombroses autoritats del Consell Insular, entre les quals es trobaven el nostre batle i la seva senyora. La trobada va acabar amb una monumental paella, que compartiren música, autoritats i acompanyants.

HA MORT EN MIQUEL BOSSA

En Miquel Vicens "Bossa" era una persona prou popular dins la Vila. Fou un dels fundadors i animadors de la Societat Colombòfila, la més antiga de les nostres entitats esportives, la qual presidí per espai de molts d'anys.

Per altra part era el promotor i mantenidor de les festes de Sa Cala. Precisament en la darrera edició d'aquestes festes se li reté un homenatge, que tenia en merescut.

Sempre serà present dins la memòria de molts santanyiners. Descansi en pau.

El diumenge dia 2 de febrer se celebraren els cent anys de la madona Maria Suau "Boira".

La festa començà amb una missa solemne. L'homenatjada arribà a l'església acompanyada dels seus familiars i de les nostres primeres autoritats, així com també pel President de la Comunitat Autònoma, D. Gabriel Canyellas.

Durant la celebració litúrgica, la Coral Sant Andreu interpretà algunes peces del seu repertori. L'homilia, a càrrec de Mn. Bartomeu Ramis, fou molt emotiva.

Finalitzada la missa, i dins la mateixa església co-

MARIA SUAUI, LA PADRINA DE SANTANYI (1886—1986)

mençaren els parlaments. En primer lloc felicitaren la centenària els delegats de les caixes d'estalvis "Sa Nostre" i "la Caixa", oferint-li uns obsequis i una pensió vitalícia de 5.000 pts. mensuals cada una de les entitats esmentades.

Després foren el sr. Batle D. Cosme Adrover, un representant del Consell, i el sr. Canyellas els que prengueren la paraula per donar l'enhorabona a madò Maria Suau, fent-li entrega de sengles obsequis.

Seguidament, a la plaça,

actuà l'agrupació local "ORDI BROIX" mentre que un grup de senyores servien unes saboroses coques i ensaimades.

Les felicitacions a la nostra centenària foren nombroses. L'Associació "d'Amas de Casa" i Ordi Broix l'obsequiaren amb uns rams de flors.

En definitiva, la festa fou un èxit. Cal felicitar als organitzadors i col·laboradors.

Madò Maria, SAL I XEIXA, vos desitja molts d'anys!

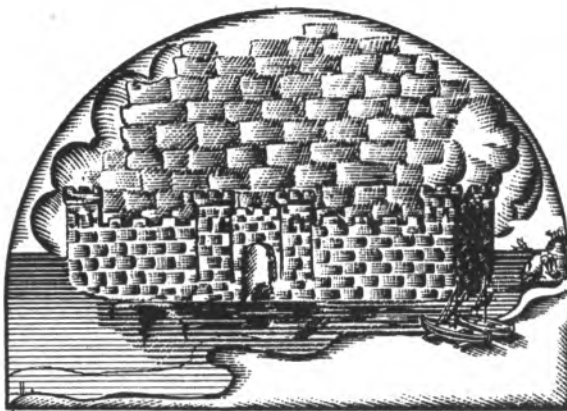
Avui fa cent anys en clau
que va néixer una nina
és viva i nom Maria
en es baptisme s'afirma
que és Burguera i Suau.

Caminar i mai travelar
en aquest món és impossible
amb salut i bona vista
molts hi voldrien 'ribar.

En néixer tots som infants
venint d'una bona mare
poden dar una besada
a dona que ha fet cent anys.

Sebastià Blaia.

Núvol qualificat de murada per la gent de mar, segons el Costumari Català de Joan Amades. Tal vegada es tracta del que aquí coneixem per la Ciutat de Troia, o el que a Calonge en diuen les Torres. Naturalment, la gent anomena aquests núvols amb l'article col·loquial.

Sobre els noms d'alguns nuvols de Santanyí

Un dels aspectes de la nostra cultura popular que no ha merescut gaire atenció per part dels investigadors moderns és el dels noms dels núvols. Sense caure en l'error, es pot afirmar que la memòria col·lectiva dels mallorquins no conserva sinó sols una part ínfima dels amplis coneixements metereològics que fa unes poques dècades encara posseïa, com a resultat d'experiències acumulades segle era segle i tramesos de generació en generació. Avui per avui, poquíssima gent deu estar capacitada per a identificar els niguls dels quals parlaré. Hem perdut l'hàbit d'observar el cel i d'atalaiar l'horitzó. La predicció del temps ens és servida dins la sala d'estar, a través de les cadenes de televisió. Sense el màgic aparell ens trobam deseparats.

Antany, les fórmules de pronosticació del temps eren fixades dins la memòria amb el joc del llenguatge, mitjançant la rima. Així es deia de l'Arc de Sant Martí: "si surt el matí, pots fer el teu camí; si surt el capvespre, demà faràs festa". O també "bona gelada, bona diada". Els niguls eren observats amb molt d'esment. Si apareixien encreuat pronosticaven la pluja. El dictat diu que "boira que pastura, aigua segura", i "el cel tavellat, dins quatre dies la terra ha banyat". Qui volia defugir al marge d'error assegurava: "el cel tavellat

en els tres dies és eixut o banyat".

Els núvols que coronaven els cims d'algunes muntanyes concretes eren símbols inequívocs de la pluja imminent:

Sant Salvador duu el capell i Es Castell duu la gorra, qui té cames ja pot córrer o se banyarà a pell.

Un dels nuvolats, amb nom propi, més coneguts de Santanyí és l'anomenat EN JORDA. És de color honest, grisenc i fosc. Apareix sobre Cabrera. De vegades allarbassat sobre l'illa, ample d'abaix, en forma de mata. De vegades es congria apilotat i alt i amb aglomeracions secundàries. El mariner que el veu s'afanya per entrar al port. L'aigua cau a trempons:

En Jordà damunt Cabrera ha sortit molt furiós trons i llamps de dos en dos i aigo que desespera.

Jo visc amb una quimera que avui o demà plourà perquè fe afinat en Jordà cama aquí i cama allà eixancat damunt Cabrera.

També són molt populars els AL.LOTS DE CALONGE (o els AL.LOTS CALONGINS), més rarament. Deven correspondre als que a molts de llocs en diuen els FADRINS DE SANTANYÍ. Aquí els veim a la part de tramuntana o gregal. Són apilotats, blancs i negrosos alhora. Dels Al.lots de Calonge es diu que "seguit, seguit pixotegen".

També molt famós, però menys conegut, és

EN PARATJAL, que surt pel costat de mestral. Si en Paratjal i en Jordà es topen, pot esser fereit. Regalen molta d'aigua i quasi sempre vent.

També s'anomena EN BOTILLA, però s'ha oblidat la seva carta d'identificació. Potser era anomenat així per l'aigua que portava. Una cosa semblant podríem dir d'EN GERRETA, que apareixia per la part de migjorn. El seu nom ens fa pensar en la seva forma, o potser també en l'aigua que llançava.

La VINYA DE SANT MARTÍ és un altre nuvolat plover. Es diu que en vint-i-quatre hores té el raïm madur, és a dir, plou.

També hom parla de la CIUTAT DE TROIA, una boira plovera que sortia per la tramuntana:

Sa tramuntana carrega, deu 'ver d'anar a qualque lloc, posam-mos abaix des foc que es llebeig ja torna negre.

Tot això no són més que escapolons d'un ric patrimoni onomàstic que estam a punt de perdre del tot. Faig una crida als qui sentim interès i curiositat pel tema, animant-los a recollir tot el que puguin. Potser es podria realitzar un corpus baleàric de noms de núvols. El tema promet ésser força apassionat.

Cosme Aguiló.

Bordoy
foto estudio

Mayoral, 15 - Tel. 653082 - SANTANYÍ

VIDEO

**TRABAJOS INDUSTRIALES
REPORTAJES**

CINEMATOGRAFIA :: FOTOCOPIAS

MURALES

Premis Ciutat de Palma

Santanyí ha tingut una brillant presència en els premis CIUTAT DE PALMA. La tantes vegades premiada Antònia Vicens quedà finalista en el premi de novel·la. Un dels premis d'investigació correspongué a un treball sobre *Fiscalitat i societat: La talla general com a font per a la història social*, original de Margalida Capó i del nostre paísà Llorenç Perelló. En la pròxima edició donarem complida informació d'aquest important treball. Avui ens feim ressò del premi de poesia obtingut per n'Antoni Vidal amb l'obra *RACO DE N'AULET*, reproduint una crítica apareguda a la revista menorquina "Boínder".

19 ORACIO PER LA LLENGUA

*Gràcies, Senyor, pel mot, ofrena ardent
amb què us alab i esventr la nit lacrada.
Com un fadar desconcertant l'albada
em ve pel mot, pel mot estim la gent.*

*Màgic conhort la veu, feliç jovent
amb la paraula i l'escalfor nostrada
al llunyedar. Divina fe estelada
per la claror d'aquest parlar naixent*

*del vell caliu, com una nova flor.
Que la pregària vital, l'espiga
adolescent, el bategar del cor*

*Ilo'n la llengua, la galana antiga.
Jo vull cridar per tu, però tenc por
de cedir el crit i l'esperança amiga.*

"Era una terra bella/
de la claror a la rosa..."

La concessió dels Premis Ciutat de Palma 1985 ha tingut enguany un protagonista col·lectiu d'excepció amb ampli ressò damunt la premsa: el jurat del premi de novel·la, qui ha gosat a qüestionar la validesa del sistema que regeix aquest certamen. Però, deixant a part l'estil dels omplidors de paper diari, "que per escalf falsegen veritat" (manllevant el vers d'Ausiàs March), el protagonista de la nit literària de Sant Sebastià d'enguany ha estat un mestre d'escola de Santanyí, Antoni Vidal Ferrando, que ha guanyat el premi Ciutat de Palma en la modalitat de poesia.

Aquest professor d'E.G.B., que va exercir durant tres cursos al Col·legi Sant Joan de Maó per la meitat dels anys seixantes, i que és a més Llicenciat en Història, potser una mica fart de treballar estadístiques, va decidir fa uns quants mesos retrobar la deu poètica ("l'aigua-neix" de la poesia) que l'havia abrivat anys enrera i a fe que n'ha retrobat el tast! L'octubre de l'any passat

guanyava el premi Ausiàs March, a la Ciutat de València amb l'obra "El brell dels jorns". Ara és un breu poemari —just vint composicions— titulat "Racó de N'Aulet", el que ha merescut el guardó poètic de més prestigi dels que s'atorguen a les Illes Balears.

Antoni Vidal mateix l'ha definit, en nota d'urgència a la premsa, com a un cant al seu país, Mallorca. S'hi reflexiona líricament, tot aprofundint sobre la memòria personal del poeta, arrelada a uns fets i a un tercer concert, sobre la història i el destí del seu poble. Es tracta, doncs, d'una temàtica gens original ni tampoc "moderna" o "post-moderna"; òhuc hi són presents ressons inequívocs del Salvador Espriu més conegut, tot parlant de la terra-pàtria que tant s'estima i que no veu encara en saó de gent desvetllada o feliç:

"I com m'agradaria cantar
que ja
som molts
i espigats i cultes
ciutadans dissidents i
coetaires,
que sabem del besllum, del
prodigi
del cel,
de l'aigua-ros, la terra
humida"

Com també és possible reconèixer el magisteri que J.M. Llopart ha exercit i exerceix gloriosament sobre molts poetes de les illes.

On és, idò, l'encís o encert, el dring colpidor d'aquesta poesia, que just llegir-la t'enlluerna del tot? Jo pens que el mèrit rau bàsicament en la gran força creativa de les imatges, acuradament servides per un lèxic ric, popular i a l'ens sems renovellat, depurat i transformat una volta ha passat per l'alambí del bon poeta. Al capdavant, la poesia pot ser només açò, un joc lingüístic que torni a les paraules la plenitud original, al lluïssor d'idees ben dites i la força creativa que ens presenta imatges sorprenents:

"Enterrarem besades dins la
mar
i a la tardor esdevindran
arboces..."
"Fa molts d'anys —potser fa
mil estrelles...
que patim a domicili un
somni apegalós
que veu destralls i a
l'entretemps
que ven destralls i a
l'entretemps ofega llunes..."

Si la significació dels mots en poesia esdevé llengadissa en profit d'una àmplia connotació. A Vidal fa per aquest camí troballes reixides, com ara l'ús del verb "brossar" en aquesta frase:

"falsies de tenebre/ em

brosen la basarda"
o l'"invent" d'una acció verbal partint de "mel".
"quants d'abrusats sospirs,
galana meva,
t'assassinem el silenci
decisiu
per amelar-te?"

I, tot encastant els mots com si fossin joies, fa brollar de l'idioma sonoritats ben pròpies i escaients ("remàvem, mar marrit, fins a la festa"), on les vibrants i les nassals tot suggerint-nos la remor del mar, combinen amb les fricatives labiodentals per la fricció dels remes en l'aigua.

Aquestes petites mostres, preses d'ací d'allà, ja són suficients per convèncer-nos que enguany els premis Ciutat de Palma, han servit, si més no, per pouar del fons on jeu l'aigua fresquíssima de la nostra llengua un nom que d'ara endavant es farà sentir dins la clastra dels poetes catalans. Una veu pròpia i nova capaç de reconèixer la mallorquinitat dels seus, fins en les pròpies nafres ("mallorquí sí, català no"):

"Fins i tot qui no és dels
nostres es nostre..."
"l'odi es
com un dolor atàvic".

"Som pocs i minsos", diu A. Vidal, i, tanmateix ens proposa de no abdicar mai, de servir la fidelitat a la terra, a la pàtria, al paísatge concret, i conegut on la infantesa va tenir l'aiguaneix on madurarem civilment i personalment. Per a ell aquest "Racó de N'Aulet"; per a nosaltres qualsevol cala, o clot o enfony de migjorn a tramuntana.

"Si Déu vol
reforçaré amb esquelles la
paraula
i cornaré sobre les ones el
triomf
en el born de la nissaga de la
pàtria
Llavors, potser, fogaré, tots
els meus versos..."
Joan F. López Casasnovas.

CALONGE

LES BENEIDES DE SANT ANTONI.

Amb vent fresc i pluja es varen celebrarenguany les Beneïdes de Sant Antoni. La meteorologia va fer que l'acte fos un poc precipitat i això va esser una llàstima, ja que els que havien preparat les carrosses amb tant d'esforç i il·lusió es mereixen poder disfrutar i lluir-se un poc més.

Consideram que l'organització de carrosses o qualsevol cosa semblant, i que són tan importants dins les tradicions populars, tenen un gran mèrit per tot però les circumstàncies de Calonge, i també d'altres pobles que es trobin en el mateix cas, suposen un més gran esforç. El fet de no tenir escoles o qualche club o organització a que hagin d'esser iniciatives individuals o d'uns quants que es posen d'acord en muntar una carrossa per dur a beneir el dia de Sant Antoni. Els nostres nins de Calonge partei-

xen cap a l'escola a les vuit del matí i són prop de les sis de l'horabaixa quan tornen arribar a ca seva; ara pensem quantes d'hores els queden per treballar a les carrosses.

A moltes de les escoles són els mateixos professors els que duen el capdavant o bé també les associacions de pares ajuden i duen pràcticament els majors maldecaps. Fins i tot algunes vegades s'empra qualche moment de les hores escolars, per exposar idees, discutir i organitzar. Els nostres nins s'ho han de preparar ells solets i fer feina quasi de nit. No deim això per lamentarnos, ho deim perquè creim que és de justícia reconèixer el seu mèrit.

Els felicitem i els encoratjam perquè al nostre poble mai falti la il·lusió de fer festes, entreteniments o qualsevol mena de trulls col·lectius. Això honra els qui ho fan i col·laboren a fer el seu poble mi-

llor.

Un fet important de les nostres beneïdes és que encara totes les carrosses canten cançons de Sant Antoni i que sovint qualche glosador local en treu de noves. Vetaquí les que la nostra amiga Catalina de Can Vadel·l va fer per la festa d'enguany.

Sant Antoni vol beneir
Sant Antoni és s'escolà
que l'han fet espavilar
i es sarró se vol omplir.

D'animal de pèl i ploma
Sant Antoni és es patró
no faceu cas de sa cançó
que noltros anam de bromes

Les gloses fan referència a què dins la carrossa hi anava un nin que era escolanet i anava vestit de Sant Antoni.

LLIBRE DE GLOSES.

Ha sortit l'edició del llibre del "IV Concurs de Gloses", celebrat per Sant Miquel de l'any passat. Aquest llibre conté una selecció dels millors glosats que varen concórrer a l'esmentat concurs, i es distribueix gratuïtament a tots els que ho sol·licitin.

NOCES.

El passat dia 21 de Desembre es varen casar na Maria Adrover Valibona amb en Rafel Rigo Adrover.

La cerimònia es va celebrar a l'església Parroquial de Sant Miquel, amb l'assistència de familiars amics i nombrosos convidats.

Vagi la nostra enhorabona pels nous esposos extensiva també als seus pares i altres parents.

EDIFICI NOU DE COMUNICACIONS

Com ja anunciàvem en el passat número, el dia 8 de gener passat els serveis de Correus i Telecomunicacions es presten al nou edifici que està al carrer Centro, de la vila.

La inauguració va tenir lloc sense cap mena de protocol, ja que el Cap Provincial de Ciutat va autoritzar el de l'Oficina de Santanyí Don Mateu Oliver, perquè en nom seu inauguràs les noves instal·lacions.

Amb tal motiu el Senyor Oliver, ha investigat els arxius i ha confeccionat l'història dels serveis propis de la nostra zona. Ell ens ha ofert aquest història per publicar a Sal i Xeixa:

...La creació de la Estación Telegràfica de Santanyí data del 7 de juliol de 1917. Aunque por diversas causas, no empezó a funcionar hasta el día 14 de noviembre de 1920. El servicio de Correos era atendido por un Cartero Rural.

...En el año 1956, procedente de Palma de Mallorca, me hice cargo, en comisión de servicio de dicha Estación Telegràfica; 30 años, se cumplirán el próximo día 7 de octubre. Correos, entonces, se desenvolvía en calidad de Agencia Postal, dependiente de la Oficina Técnica de Campos del Puerto.

...En 1956, por Orden Ministerial, se creaba la Oficina Fusionada de Santanyí. Por concurso oposi-

ción restringido, y una vez Diplomado en Correos se me adjudicó la Oficina. No obstante, por dificultades de adaptación del local, no empezó la prestación como tal Oficina Técnica de Correos y Telecomunicación, hasta el día 20 de marzo de 1961. Se cumplirán, pues, 25 años día 20 de marzo próximo. Desplazados a Santanyí los Jefes Provinciales D. Miguel Rosado y D. Jaime Binimelis, tomé posesión del cargo. Desde 1956 he realizado mi trabajo en Santanyí, habiendo sido el primer Administrador de Correos y además ahora he tenido la satisfacción de inaugurar estos nuevos locales, de los que se comenta, son de lo mejor dotados y presentados de la Provincia.

...Durante estos 30 años en cortas temporadas de 15 ó 25 días, atendí haciéndome cargo de las estaciones de servicio temporales de Isla de la Toja, Panticosa (Pirineo Aragonés) y Gestora (Guipúzcoa). Antes de llegar a Santanyí había tenido destinos en Villena (Alicante), Murcia y Palma de Mallorca, mi ingreso en el Cuerpo data del año 1952. ...Desde el año 1920 hasta 1956 estuvieron los telegrafistas D. Juan Antich y Da. Catalina Adrover Ginnard, ya fallecidos. Me comentaba el compañero Damián Verger, también fallecido, que el año 1920 inauguró la Estación un comisionado procedente de Ibiza, siendo relevado por D. José Jaume García

paredes, a quien conocí en el Port de Pollença, al parecer, estos dos funcionarios estuvieron poco tiempo en nuestra localidad. Damián Verger prestó servicio en Santanyí desde el 3 de febrero 1921, hasta su jubilación 31 de octubre de 1966.

...Al principio se instalaron las dependencias en una casa situada frente a la estación del Ferrocarril y más tarde, pasaron a ocupar el inmueble de Llobards, no. 3, hasta la fecha presente del día 8 ppdo. mes enero.

...La demarcación de Santanyí en cuanto a comunicaciones se refiere la comprenden las entidades de: Oficina Auxiliar "A" de Cala d'Or. Oficina Aux. "B" de Llobards y los enlaces motorizados de Cala Figuera - Cala Santanyí, S'Alqueria Blanca- Portopetro y de Calonge - S'Horta - Cala Ferrera.

...Contamos con instalaciones modernas de Gentex y de Telx (25 canales). Estamos atendidos por el Ambulante -Estación Móvil-3 y la Conducción Palma-Santanyí - Felanitx - Porreres.

...La plantilla de personal es variable según las épocas. El verano pasado alcanzamos 16 personas. ...El movimiento de tráfico de los servicios también es variable según las temporadas y puedo afirmar que se trata de una Dependencia no deficitaria para la Administración.

NOTICIES D'ES LLOMBARDS

MORI EL MARQUES D'ARGENCOLA

El passat dia 27 de Novembre morí a Barcelona D. Fernando Sarriera Lozada, marquès d'Argencola, anomenat per tots els llombarders "el marquès d'Es Rafal", ja que era el senyor de la possessió més gran, (té unes mil vuit-centes quarterades) d'Es Llobards que es diu "Es Rafal d'es forcs".

Crec que tenia un deure; em tocava parlar un poc d'ell, encara que fos breument, ja que era un personatge important dins el nostre poble.

El motiu perquè no ho fés abans va ésser la falta d'espai i el fet de tenir notícies més concretes del temps que vivim.

Com que jo particularment no el coneixia molt a fons, m'he dirigit a unes persones que el tenien molt tractat, com son madò Maria Mestres "belutxa", criada dels senyors fa més de vint anys, (i més de quaranta que està llogada), i els amos actuals de la possessió. Tot el que contaré ha estat dit per elles. Gràcies per haver-ho fet.

Abans diré, i crec que molta gent el recordarà, que "Es Rafal" anys enrera va ésser lloc de feina de molts de llombarders. Era l'època que donaven als pajesos rotes per sembrar-les, i això va fer vincular, a uns més que als altres, la seva vida a Es Rafal, sobretot amb els amos, però tenint un respecte i amor vers D. Fernando.

La possessió d'Es Rafal és una de les poques de Mallorca que des de la conquesta del rei En Jaume I no ha estat dividida. Ha passat de pares a fills de la mateixa família.

Al Rafal han viscut

Les cases d'Es Rafal d'es Porcs

comtes i comtesses, marquesos i marqueses. Per això és de veure la gran casa senyorial que hi ha, estant molt ben conservada i moblada a l'estil antic. Quan una persona hi està pareix que viu a l'època dels comtes que qualche vegada veim a les pel·lícules de l'edat mitjana.

Parlant un poc de la possessió, diré unes poques paraules referents al marquès, sempre segons les persones entrevistades.

D. Fernando tenia uns 77 anys, ja feia molt de temps que no estava bé de salut, però no es feia notar gaire.

Era una persona molt bona de dur, volia les coses ben cuidades, i es podia converçar amb ell per exposar-li els punts de vista. Era raonable.

Ell estimava molt Es Rafal. Sempre que podia fer una escapadeta de Barcelona, ja era a Mallorca, i a més que tenia altres finques, (com "Sa Torre" del terme de Santa Margalida), casals a ciutat, sempre li agradava estar a Es Rafal.

Darrerament es preocupava bastant de la pluja, quan per Barcelona hi havia plogut un poc ja tenia el telèfon en marxa per saber si p'Es Rafal hi havia fet qualche gota d'aigua.

Quan era a Mallorca el

viem molt poc, perquè sempre estava treballant a les cases, arreglant el jardí o llegint tranquil·lament dins la seva sala preferida, ja que era molt amant de la lectura.

A la seva mort, ha deixat la seva senyora, anomenada Milagros, "Marquesa de las Siete Iglesias" i tres filles, Ana, Pilar i Mariana.

Una cosa curiosa que passà als amos, fou que, en la darrera partida cap a Barcelona, es despedí d'ells cosa que no feia mai. En aquell moment no li donaren cap importància fins que l'esmentat dia a la matinal fou enunciat la seva mort per en Jaume "pastor", persona que estava en contacte amb la família quan era a Barcelona.

La notícia caigué molt endins, en les persones que d'una manera o d'altra tenien relacions amb el marquès. La família pagava totes les despeses per anar al funeral a Barcelona, però per diversos motius sols hi pogué assistir en Jaume "pastor".

El dia 10 de desembre a la parròquia de Sant Andreu de Santanyí la família féu dir una missa funeral en sufragi del marquès. Així totes les persones que volgueren testimoniar el seu condol ho

pogueren fer.

Es d'esperar que ara la senyora i les filles continuïn venint a Mallorca, i que l'amor que el marquès tenia vers Rafal es vegi continuat i si cal augmentat.

Que descansi en pau D. Fernando, marquès d'Argencola, per nosaltres el marquès d'Es Rafal.

Sal i Xeixa es vol unir a la família en el dol i desitja que molts d'anys poguem pregar per ell.

Toni Burguera

D'ALTRES NOTICIES

El començament del carnaval es notà també en Es Llobards; les quatre del vespre del dia 6 de febrer sortiren del parvulari de les monges tots els nins disfressats, fent la bulla característica del dia que vivien, amb l'alegria de totes les mares.

***

Dia 11, darrer de carnaval, aparegué, ja entrada la nit "la bombi" del programa 1,2,3 de TVE, pels carrers del poble, (amb unes davanteres que imposaven respecte), acompanyada d'un home que no era digne d'ella, o almenys això era el que deien tots els joves que els varen veure. Esperem que l'any que ve no faci tant de fred i es puguin passejar un poc més.

***

El dimecres de cendra, primer dia de quaresma, a la parròquia, es féu la imposició de la cendra amb poca participació. Creim que fou degut al fred que feia, ja que durant els darrers dos dies va caure una gelada molt grossa i qui més qui menys s'estimava més quedar-se vora el foc que anar per defora.

Basquet de nou a Santanyí

L'equip Bàsquet Club Santanyí de pre-infantil femení va realitzant una excel·lent temporada en aquest el seu primer any de participació en competició federada. No sols en el terreny esportiu somriu l'èxit, sinó també en l'administratiu. S'ha de tenir en compte que, a la fi, després de molts d'anys, l'esport de la cistella torna ser entre nosaltres, i tot gràcies a l'esforç d'un bregador incansable: en Lluç Verger. Ell mateix ens ha dit que espera el que s'està fent aquest any siguin sols els ciments pel futur més

immediat: l'any que ve. Resulta evident l'imprecindible ajut que cal d'un grup homogeni de persones per tirar l'empresa endavant. Des d'aquí volem fer una crida a tots els aficionats, firmes comercials o als mateixos pares dels al·lots perquè prestin la seva col·laboració i aviat a Santanyí puguin haver-hi molts més d'un equip federat. Es de justícia ara agrair l'empenta donada per la caixa d'estalvis "Sa Nostra" a aquest primer equip recent nat.

Però el que en aquestes planes, hem d'aplaudir és la trajectòria que les

jovenetes del B.C. Santanyí duen fins el present. De nou partits jugats, n'han guanyat sis, perdent-ne sols tres (dos amb el poderós Sant Josep i, l'altre, a Puigpunyent). Sumen quinze punts i estan a la tercera posició de la classificació. Els punts encistellats són dos-cents seixanta cinc a favor per cent noranta quatre en contra. Tot això té un gran mèrit considerant que les jugadores juguen per primer any al bàsquet, provenent-hi del mini-bàsquet, d'on la diferència és molt gran. La plantilla la formen dotze jugadores: Maria Barce-

ló (E. Nacional), Maria Vicens (Bisbe Verger), Margalida Ballester (Bisbe Verger), Ma. Antònia García (E. Nacional), Bàrbara Barceló (Bisbe Verger), Maria Caldentey (Bisbe Verger), Dolores Siles (Bisbe Verger), Iolanda Gayà (Bisbe Verger), Susana Cazorla (Bisbe Verger), Margalida Adrover (Bisbe Verger), Maria Vallbona (E. Nacional) i Margalida De la Iglesia (Bisbe Verger). El manager general és l'esmentat Lluç Verger i qui fa de delegat-entrenador és n'Andreu Server.

S.M.

Chapeau, Nadal!

El partit Santanyí - Ciutadella era el d'un diumenge més, sense d'altre al·licient que la possible victòria dels locals, tranquils a la taula, davant d'uns sabuts dèbils visitants. No sense patiments, al final l'objectiu s'assolí. Però l'autèntic atractiu del matx va tenir un nom: NADAL MIQUEL, ell va ser qui amb la seva presència i el seu joc va enlairar els ensopits aficionats. Sorprenent. Després de quasi tota una temporada en blanc, en la qual gairebé ni anava convocat, en Zubieta, de cop i volta, el crida i l'inclou des del principi a l'onze titular, amb la compromesa tasca de substituir adès en Toni Vidal (I) adès n'Andreu Roig, dos homes fixos fins aleshores pel tènic. I si a això li afegim l'haver de jugar al costat d'en Toni Vidal (II), reaparegut també després de molt temps, la cabriola esdevé quasi bé mortal. No hi ha dubte que d'aquesta manera l'entrenador els treia els tests de sobre i amb aquesta pro-

ve de foc servien en Nadal i el seu company, en palagana, a l'afecció i a el mateix. Doncs, mira per on, l'adversitat cresqué en Nadal i amb dos finissims gols, de la seva marca, aconseguí de superar un marcador en desavantatge. Fou emocionant. La gent estava contenta i quan el xicot va marcar, hi hagueren unes fugaces mirades i un silenci còmplices que a l'uníson l'aloarull trencà. Ah, i ni un mal gest per part del goleador cap a la banqueta, que malgrat incorrete no fóra demerregut del tot. Perquè després de més de deu anys en el Santanyí En Nadal no ha de demostrar qui és. Es ver que enguany se li pot discutir que no va fer tota la pre-temporada, per les raons que fossin, com també que l'anar i venir de Barcelona no li permet entrenar sempre amb els seus companys; però, tot junt no pesa tant com perquè en Nadal fos arraconat imparcialment d'uns colors benvenoguts. Potser per aquest

motiu en Nadal ha obrat amb cavallerositat i intel·ligència, sabent estar a l'altura de les circumstàncies.

La prova resta de llarg superada, a partir d'ara què? De moment, em concedesc cridar un fort: "CHAPEAU, NADAL!"

Vivien

CD SANTANYÍ

L'equip roig-i-blanc es troba en el millor moment de la seva història si fem cas a la taula classificatòria: 3a. Divisió Nacional - 10è. lloc, just al bell mig del pilot. Endavant, i per la Copa del Rei!

TENIS TAULA

Classificació del T.T. Santanyí: 11 p. jugats, 3 p. guanyats, 8 p. perduts, 26 jocs a favor, 46 jocs en contra, sis punts.

II TORNEIG FUTBOLET

Classificació després de la darrera jornada

1.-A.C.Santanyí	10	7	2	1	43	25	16
2.-Carngrana	10	6	1	3	32	19	13
3.-Ca'n Piquer	10	4	4	2	31	28	12
4.-Ca'n Mañias	10	4	2	4	31	27	10
5.-Sa Cova	10	3	4	3	30	27	10
6.-Ca'n Vadell	10	2	3	5	25	37	7
7.-Sicuterex	10	2	2	6	21	26	6
8.-Tall.Pons-Per.	10	2	2	6	23	47	6

JOCS ESCOLARS

Jornada 8-II-86 a Santanyí. Futbolet: Categoria A-1 "A": Sant Alfons "B", 0 - Lluçmajor "A", 9. Lluçmajor "B", 2 - Sant Alfons "A", 12. SANTA NYI, 13 - Patronato Campos, 1. Categoria A - 2 "B": Campos, 5 - SANTANYI, 3. F.J. Ballester, 0 - BISBE VERGER, 3. Mini-bàsquet: Categoria A-2 Fem.: Joan Capó, 26 - BISBE VERGER, 18. Bàsquet: Categoria A-1 Fem. "A": Reina Sofia, 10 - Joan Capó A, 8. Fem. "B" Ntra. Sra. Gràcia, 13 - SANTANYI, 29. BISBE VERGER, 18 - Lluçmajor, 9. Masc. "A" Lluçmajor, 6 - SANTANYI, 110. BISBE VERGER, 20 - Campos, 23. Mas. "B": Sant Alfons, 7 - Reina Sofia, 28.

HUMOR

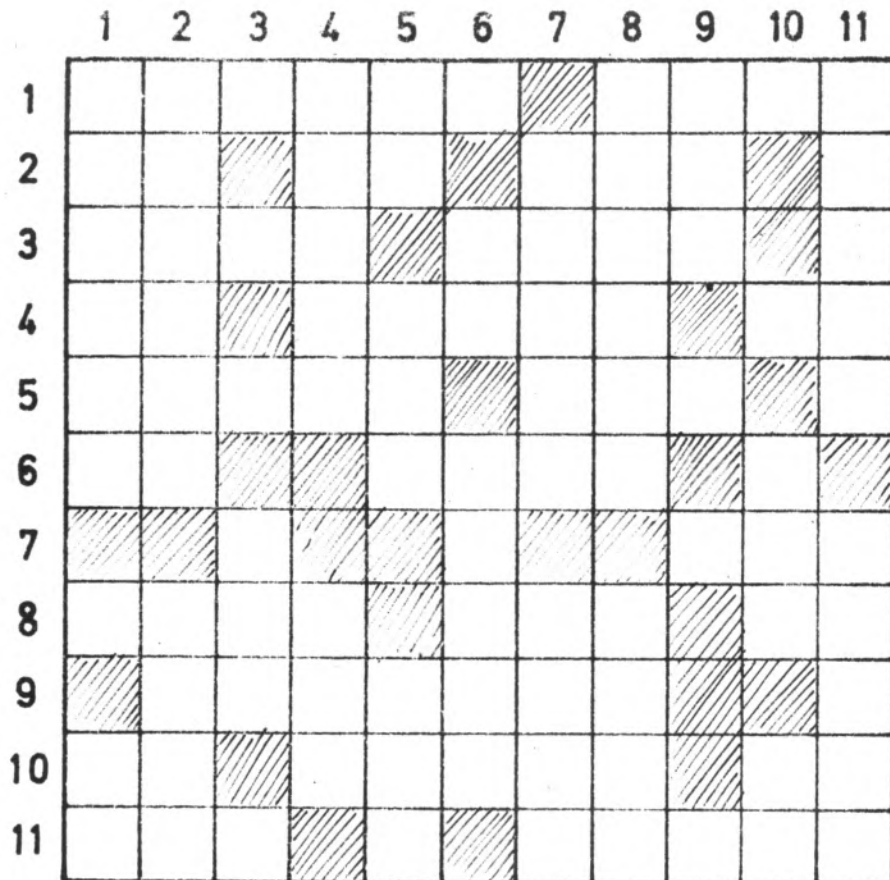
La Quaresma ja és aquí i s'és presentada amb un vestit d'estiu, exhibint els seus naturals encants. No hi ha dubte que està a nivell europeu.

PASSATEMPS

MOTS ENCREUATS

Maria del Mar Pons.

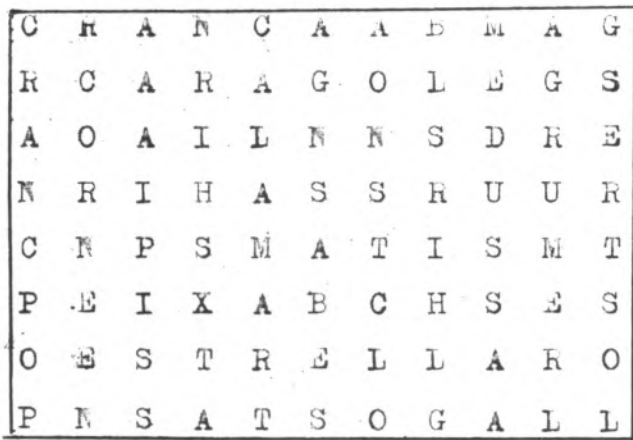
HORITZONTALS:

1.- Lloc per banyar-s'hi. Peix.- 2.- Article. Vocals. Al revés, costa molt. Consonant. 3.- Fets amb flors. Relatiu a l'aire. Vocal. 4.-

Al revés, nom de lletra. Idea fantàstica. Pronom. 5.- Al revés, deixar d'existir. Animal. Consonant. 6.- Al revés, bo. Per semblar-hi. Vocal. 7.- Vocal. Consonant. Aire que respi-

ram. 8.- Al revés, número. Al revés, hi ha aigua dintre. 9.- Pedra preciosa. Consonant. 10.- Conec. al revés, lloc on ponen els ocells. Renou. 11.- Empra. Vocal. Gent molt llesta, plural.

SOPA DE LLETRES

La nostra cuina

En altre temps, a Mallorca, fou molt popular un licor anomenat resolis. Deien que llevava es fred de bona manera. Per si alguns dels lectors de Sal i Xeixa ho volen provar, vet ací la recepta:

2 litres i mig d'aiguarent, 1,200 kgs. de sucre, 15 grs. de canyella d'Holanda, 4 grs. d'herba lluisa seca i 4 grs. de nou noscada.

Tot ben mesclat i deixat reposar uns dies. Ja ho sabeu, per no tenir fred, un glopet de resolis.

VERTICALS:

1.- Arbre fruiter. Consonant. Al revés, empr. 2.- Serveix per pintar i escriure. Nom de lletra, plural. 3.- Vocal. Consonant. Consonant. Lloc per batre. Vocal. 4.- Serveix per beure. Renou que va després del llamp. 5.- Pronom. Arbres. En aquest moment. 6.- Vocal. Al revés, la meua. Cuc. 7.- Referent als ronyons. Rañúnies. 8.- Crancs, singular. Avaria. 9.- Diversió. Vocal. Vocal. Consonant. 10.- Consonant. Vocal. Al revés, tret de les olives. Afirmació. 11.- Fan claror. Al revés, el pare del marit o la muller.

14 noms d'ANIMALS MARINS.

REX MOTORS S.A.
CONCESIONARIO OFICIAL
BMW BALEARES

Exposición y Venta:
Juan Alcover, 24 - Tel. 46 31 66 - PALMA
Servicio Técnico:
G.R. Ortega, 22 - Tel. 46 48 66 - PALMA

El subdialecte que parles es diu calongí, curiablanquer, llombarder, santanyiner, segons el teu poble d'origen o d'adopció. El dialecte que parlam a tota l'illa es diu mallorquí. La llengua que parlam a tot el domini lingüístic reb el nom de llengua catalana. Quan xerres en calongí, santanyiner, etc. estàs parlant en una forma local del mallorquí, i al mateix temps estàs parlant català, no el català propi de Barcelona és clar, sinó el català característic de l'illa més gran de les Balears.

NO DEIXIS PERDRE EL TEU IDIOMA. PARLA SANTANYINER ALS TEUS FILLS.

"Sal i Xeixa". Campanya per a la normalització lingüística.

Disponible per a publicitat.

FABRICA DE QUESOS

GRIMALT

QUESO MALLORQUIN

GRASO Y SEMI GRASO

TAMAÑOS NORMAL Y MINI

TIPO EDAM

C/. Escuelas, s/n
Tel. 65 39 14
ES LLOMBARDS
SANTANYÍ

RENAULT

COMPRA - VENTA
VEHICULOS NUEVOS
Y USADOS

Talleres
PONS - PERELLÓ
C/. Llaneras, 48 - Teléfono 65 36 68
SANTANYÍ (Mallorca)

